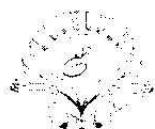

”حریم خصوصی از منظر حقوق شهروندی“

مؤلفان:

﴿ نازیلا دباغ ، جلال نیک ﴾

انتشارات کتابداران

انتشارات کتابداران

www.Ketab.ir

حريم خصوصی از منظر حقوق شهروندی

مؤلفان: نازیلا دباغ ، جلال نیک

ناشر: کتابداران - مشهد (میرزا^{ای} ۰۹۱۵۹۱۵۴۰۶۸)

صفحه‌آرایی و امور چاپ : مصطفی میرزا^{ای}

میر گرافیک جلد : واحد گرافیک نشر کتابداران - سیدسعید شفیعی

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۶۹۱-۳۷-۵ قیمت: ۴۸۰۰۰ تومان

چاپ و نشر برای مؤلفان و نشر کتابداران محفوظ می‌باشد.

سرشناسه : دباغ، نازیلا، ۱۳۷۲

عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام. Iran. Laws, etc.

عنوان و نام پدیدآور : حریم خصوصی از منظر حقوق شهروندی / مولفان نازیلا دباغ، جلال نیک.

مشخصات نشر : مشهد: انتشارات کتابداران، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری : ص. ۱۹۸.

شابک : ۳۷-۵-۷۶۹۱-۳۷۵-۶۲۲-۷۶۹۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۹۳ - ۱۹۸.

موضوع : حریم شخصی -- ایران / موضوع: Privacy -- Iran

موضوع : حقوق مدنی -- ایران / موضوع: Civil rights -- Iran

موضوع : حریم شخصی -- قوانین و مقررات -- ایران

موضوع : Privacy -- *Law and legislation -- Iran

موضوع : حق صیانت از حریم شخصی -- ایران

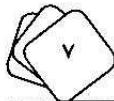
موضوع : Privacy, Right of -- Iran

شناسه افزوده : نیک، جلال، ۱۳۶۷/- رده بندی کنگره KMH ۴۱۶۰ :

رده بندی دیویی : ۳۲۳ / ۴۴۸

شماره کتابشناسی ملی : ۷۹۴۶۱۲۵

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

فهرست مطالب

صفحه

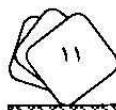
عنوان

۱۵	مقدمه
۱۹	بیشگفتار
۲۳	فصل اول : کلیات ، نظریه پردازی ها
۲۵	مبحث نخست : حیطه و حریم خصوصی و مفهوم آن
۲۵	گفتار یکم : اقسام حقوق و کارکردهای آن
۲۵	الف) مفهوم حق
۲۶	ب) انواع حق
۲۶	۱) حقوق سیاسی
۲۶	۱-۱) حقوق عمومی
۲۶	۱-۲) حقوق خصوصی
۲۶	ج) حقوق مالی و غیر مالی
۲۷	حقوق به اعتبار قیود و عوارض آن
۲۸	گفتار دوم : حدود و حریم در معنای و مفهوم
۲۸	الف) مفهوم حریم
۲۹	ب) انواع حریم

۱) حریم خصوصی	۲۹
۲) شاخص‌های حریم خصوصی	۳۰
۳) ارکان و ساختار حریم خصوصی	۳۱
ج) جهات حریم خصوصی	۳۲
۴) عوامل وابسته به حریم خصوصی	۳۳
۵) حریم عمومی	۳۳
د) اقسام حریم در قانون موضوعه	۳۴
ه) انواع حریم در نظر روانشناسی	۳۵
۶) حریم خصوصی و ارتباط بین فردی	۳۵
۷) حریم شخصی	۳۵
۸) حریم اجتماعی	۳۶
۹) حریم عمومی	۳۶
گفتار سوم: مفهوم منشور و حقوق شهروندی و مفاهیم مشابه	۳۸
الف) سیر تاریخی منشور حقوق شهروندی در ایران	۳۸
۱) مفهوم منشور	۳۸
۲) سیر تاریخی مفهوم منشور در ایران	۳۸
ج) مفهوم شهروند و حقوق شهروندی	۴۱
۱) مفهوم شهروند	۴۱
۲) مفهوم شهروندی	۴۱
۳) مفهوم حقوق شهروندی	۴۲
گفتار چهارم: ارکان اساسی حقوق شهروندی	۴۴
الف) حق احترام برابر	۴۴
۱) حق آزادی	۴۵
۲) حق برخورداری از امنیت	۴۵

ب) حق برخورداری از آسایش و رفاه نسبی ۴۵
۱) حق برخورداری از دانش و آگاهی کافی ۴۶
۲) حق برخورداری از حق پیشرفت ۴۶
۳) احترام به حق جامعه در برخورداری از مساعدت مسئولانه‌ی افراد ۴۶
ج) مقایسه‌ی حقوق شهروندی و حقوق بشر ۴۷
۱) ترافد حقوق بشر با حقوق شهروندی ۴۷
۲) تفاوت حقوق بشر با حقوق شهروندی ۴۸
د) منشور حقوق شهروندی جمهوری اسلامی ایران ۴۹
مبحث دوم: حریم خصوصی در منشور حقوق شهروندی و مقررات بین المللی ۵۵
گفتار اول : ضوابط حریم خصوصی در مقررات داخلی ۵۵
الف) درباره‌ی حق حریم خصوصی در اسلام و ایران ۵۵
سابقه‌ی تاریخی حریم خصوصی ۵۵
ب) حریم خصوصی در اسلام ۵۶
۱) حریم خصوصی در قرآن ۵۶
۲) حریم خصوصی در سیره‌ی مucchomien (علیهم السلام) ۵۹
روایاتی دال بر حریم منزل و حرمت تحسس ۶۰
روایاتی دال بر ممنوعیت استراق سمع ۶۱
روایات دال بر ممنوعیت افشای اسرار دیگران ۶۱
۳) حریم خصوصی در سیره‌ی امیرالمؤمنین امام علی علیه السلام ۶۳
ج) حریم خصوصی در بیان امام خمینی (ره) و فرمان هشت ماده‌ای ایشان ۶۵
گفتار دوم: حریم خصوصی در ایران ۷۱
حریم خصوصی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۷۱
الف) حریم خصوصی در قوانین کیفری ایران ۷۴

کاستی‌های قوانین کیفری در ارتباط با حریم خصوصی	۷۷
ب) حریم خصوصی در قانون مدنی	۷۸
ج) حریم خصوصی در سایر قوانین ایران	۷۹
قانون جرائم رایانه‌ای و مصادیق محتوای مجرمانه در فضای مجازی مصوب ۱۳۸۸	۷۹
قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۸۷	۸۱
کاستی‌های قانون آزادی اطلاعات در ارتباط با حریم خصوصی	۸۲
قانون حقوق شهروندی مصوب ۱۵/۰۳/۱۳۸۳	۸۳
کاستی‌های حقوق شهروندی در ارتباط با حریم خصوصی	۸۴
گفتار سوم: دارندگان حق حریم خصوصی	۸۵
الف) اشخاص حقیقی	۸۵
(۱) اتباع خارجی	۸۵
(۱-۲) محجوران	۸۵
(۱-۴) مردگان	۸۶
افشای اسرار یا وقایع مربوط به زمان قبل از فوت	۸۶
افشای مسائل مربوط به زمان بعد از فوت	۸۷
ب) زن و شوهر	۸۷
ج) اشخاص حقوقی	۸۸
فصل دوم: منشور حقوق شهروندی جمهوری اسلامی ایران	۹۱
مبحث نخست (مصادیق حریم خصوصی در منشور حقوق شهروندی جمهوری اسلامی ایران)	۹۳
گفتار اول) لزوم احترام به حریم خصوصی افراد جامعه	۹۵
الف) اصل مصونیت حرمت و حیثیت	۹۵
(۱) منع دشنام، ناسزاگویی، اهانت و هجو	۹۶
(۱-۲) منع هتک اعتبار و آبرو	۹۷
ب) اصل مصونیت حریم جنسی شهروندان	۹۸

۹۸.....	(۱) پوشش و حریم جنسی
۱۰۰.....	۲-۱) حریم جنسی در قانون ایران
۱۰۱.....	ج) حق حریم خصوصی شهروندان در بازرگانی و تفتیش مسکن؛ اماكن و اشیاء خصوصی و وسائل نقلیه‌ی شخصی
۱۰۱.....	(۱) حریم خصوصی شهروندان در بازرگانی و تفتیش منزل و اماكن
۱۰۱.....	بازرگانی و تفتیش منازل و حراست قانونی از آن
۱۰۳.....	۲-۲) بازرگانی و تفتیش اماكن و حراست قانونی از آن
۱۰۵.....	۲-۳) بازرگانی محل کار و حراست قانونی از آن
۱۰۷.....	۴-۱) مصونیت اماكن و منازل ماموران سیاسی
۱۰۷.....	۴-۵) معاینه‌ی منزل و دفتر و کلای دادگستری
۱۰۸.....	د) حق حریم خصوصی شهروندان در اشیاء و وسائل نقلیه‌ی شخصی
۱۱۰.....	گفتار دوم) حق حریم خصوصی شهروندان در مصونیت ارتباطات و وسائل ارتباطی از تفتیش، گردآوری، پردازش، به کار گیری و افشاء
۱۱۰.....	الف) انواع ارتباطات
۱۱۱.....	ب) مهمترین ابزار نقض حریم خصوصی در دنیای ارتباطات
۱۱۱.....	۱) تلفن همراه
۱۱۲.....	۲-۱) شبکه‌های اجتماعی
۱۱۵.....	۲-۲) اینترنت
۱۱۶.....	ب) حراست قانونی از ارتباطات شهروندان
۱۱۷.....	قانون جرایم رایانه‌ای مصوب ۱۳۸۸
۱۱۹.....	لایحه‌ی صیانت از داده‌های شخصی
۱۲۰.....	بند چهارم) حق حریم خصوصی شهروندان در اطلاعات خصوصی و ممنوعیت گردآوری و انتشار آن ..
۱۲۱.....	ج) مهم‌ترین عوامل نقض حریم خصوصی افراد در اطلاعات

مقدمه

حقوق شهروندی از طبیعی ترین حقوق انسان می‌باشد که خداوند متعال آن را همزاد با او آفریده است. حريم خصوصی یکی از مصادیق حقوق شهروندی می‌باشد که از اهمیت بسزایی برخوردار است.

حقوق شهروندی آمیخته‌ای از وظایف و مسئولیت‌های افراد اجتماع در قبال یکدیگر و دولت و شهر و اجتماع می‌باشد. حقوق شهروندی یکی از عوامل مهم و تاثیرگذار در توسعه و رفاه اجتماع است و دلالت بر مجموعه‌ای از حقوق مدنی، سیاسی و اجتماعی دارد که افراد به سبب عضویت در یک دولت و ملت از آن برخوردار می‌شوند و توسط قانون از آن حقوق پاسداری و حمایت می‌گردد. سابقه برخورداری شهروندان از این حقوق به ظهور ملت‌های مدرن بازمی‌گردد اما تدوین آن توسط اندیشمندان سیاسی و حقوقی و ورود آن در قوانین ملت‌ها سابقه کمتری داشته و عمده‌تا به دهه‌های اخیر مربوط می‌شود و جامعه بشری به تعریف جدیدی از انسان و جامعه پرداخت. انسان دارای توانایی‌هایی از جمله اداره امور شخصی و اجتماعی را دارد. به نظر می‌رسد شکل گیری و نهادینه شدن توسعه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در وله اول مستلزم توجه جدی به حقوق شهروندی می‌باشد حقوق شهروندی دارای چهار حوزه اساسی ذکر شده می‌باشد که همه این حوزه‌ها در تعامل باهم هستند و توجه به حقوق شهروندان از زوایای مختلف محل توجه بسیاری از دولت مردان محافل جهانی است. حق تعیین سرنوشت عنصر بنیادین شهروندی است که از طریق مشارکت در امور جمعی تحقق پیدا می‌کند.